

Handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Huvudprogram 2019–2022

Trygghet och säkerhet

Dokumentnamn Huvudprogram Trygghet och säkerhet	Antagen 2020-04-06	Beslutsinstans Kommunfullmäktige KS
Dokumenttyp Plan	Diarienummer KS2020/2	Ersätter Gäller från och med 2020-04-06

Innehåll

Inledning.....	2
Brottsförebyggande arbete	3
Samverkan mellan kommun och polis	3
Skydd mot olyckor	3
Brandförebyggande och operativt brandskydd	3
Trafiksäkerhet.....	4
Is- och vattensäkerhet	5
Fallprevention.....	5
Suicidprevention.....	5
Riskhänsyn i fysisk planering	5
Krisberedskap och Civilt försvar	6
Krisberedskap	6
Krisstöd	7
Civilt försvar.....	7

Inledning

Kommunfullmäktige fastställde den 2019-12-16 *Strategi för Vansbro kommuns krisberedskap* (KF § 152). I strategin beslutades att kommunfullmäktige även ska fastställa *Handlingsprogram enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor*. Handlingsprogrammet ska antas för varje ny mandatperiod. Innan programmet antas har samråd skett med de myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

Vansbro kommun ingår tillsammans med Leksand, Mora, Orsa och Älvdalens kommuner i kommunalförbundet Brandkåren Norra Dalarna. Medlemskommunernas beredskaps- och säkerhetssamordnare har i samarbete med Brandkåren Norra Dalarna tagit fram ett gemensamt handlingsprogram (trygghet och säkerhet).

Målet är att medlemskommunerna ska vara trygga och säkra att bo, vistas och driva verksamhet i. Ett helhetsgrepp kring frågorna om brottsförebyggande arbete, skydd mot olyckor, krishantering och civilt försvar är nödvändigt för att skapa en trygg och säker tillvaro.

Inte minst är programmet viktigt eftersom positiva resultat är beroende av samhällets samlade insatser och ansvarstagande. Då ansvaret dessutom ofta ligger på den enskilde, det vill säga individer, fastighetsägare, verksamhetsutövare och organisationer, fyller denna plan en mycket viktig funktion.

I handlingsprogrammet har kända framgångsfaktorer lyfts fram och de målsättningar som finns i verksamheten. Till handlingsprogrammet finns tillhörande delprogram för områdena brottsförebyggande arbete, trafiksäkerhet, riskhänsyn i fysisk planering, brandförebyggande och operativ verksamhet¹, fallprevention, suicidprevention, vattensäkerhet, krisberedskap och civilt försvar/beredskap.

I delprogrammen beskrivs strategiskt viktiga aktiviteter och åtgärder för kommunen och särskilda satsningar för perioden 2019-2022. Uppföljning sker genom en årlig skriftlig rapport till respektive kommunstyrelse, samt fortlöpande uppföljning och utvärdering inom varje delområde.

Övergripande målsättningar med samarbetet under 2019–2022:

- Målet med ett gemensamt handlingsprogram är att på ett enhetligt och tydligt sätt nå ut till kommunens verksamheter och medborgare.
- Att stärka samarbetet och samverkan mellan Brandkåren Norra Dalarna och medlemskommunerna.
- Att stärka samarbetet mellan medlemskommunerna.
- Genom information och utbildning stärka individers egenförmåga inom respektive områden.

¹ Fastställs av direktionen för Brandkåren Norra Dalarna

- Öka samverkan med myndigheter, organisationer, näringsliv och föreningar.
- Identifiera, följa upp och analysera fokusområden för att ständigt utveckla och förbättra det förebyggande arbetet.
- Säkerställa en tillfredsställande systemledning för att kunna leda och hantera olyckor på ett effektivt och professionellt sätt.

Den gemensamma visionen:

Alla människor som bor, besöker, verkar och vistas i våra medlemskommuner ska vara trygga och säkra på att de aldrig skadas eller utsätts för något brott.

Brottsförebyggande arbete

Huvuddelen av kommunens brottsförebyggande arbete omfattar arbete med barn och ungdomar, fysiska trygghetsåtgärder, samt åtgärder som fastighetsägare vidtar. I de förebyggande satsningarna ingår också arbete på individnivå samt kommunens myndighetsutövning som bedrivs i nära samverkan med polismyndighet, näringsliv och lokala initiativ.

I kommunens delprogram för brottsförebyggande arbete finns mer information.

Samverkan mellan kommun och polis

Kommunpolisen driver polismyndighetens lokala brottsförebyggande och trygghets-skapande arbete i samverkan med kommunen och andra lokala aktörer. Inriktningen på samverkan mellan kommunerna och polisen anpassas efter varje kommuns behov.

Skydd mot olyckor

Inom en kommun inträffar många oönskade händelser i form av olyckor. Kommunen har till uppgift att identifiera dessa möjliga händelser och analysera vilket behov av förmåga som föreligger för att både förebygga och hantera dessa händelser när de väl inträffar.

I varje kommuns delprogram för skydd mot olyckor finns mer information om hur kommunerna arbetar med nedanstående frågor.

Brandförebyggande och operativt brandskydd

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) har alla kommuner en skyldighet att bedriva räddningstjänst. Kommunalförbundet Brandkåren Norra Dalarna bildades 1 januari 2019, förbundet ägs av kommunerna Leksand, Mora, Orsa, Vansbro och Älvdalen och ansvarar för att bedriva denna verksamhet i kommunerna.

Brandkåren Norra Dalarnas arbete kan delas in i två grundläggande delar; förebyggande arbete med fokus på myndighetsutövning och rådgivning samt operativ verksamhet, som är det skadeavhjälpande arbetet på olycksplatsen.

Statistik visar att brandkåren i snitt genomför drygt 200 insatser mot bränder inom förbundsområdet varje år, av dessa är hälften brand i byggnad och hälften brand i det fria. Utöver detta genomförs också insatser mot andra olyckor såsom bland annat trafikolyckor, utsläpp av farligt ämne och drunkningstillbud. Totalt genomför brandkåren i snitt 750 räddningsinsatser varje år.

Utöver kommunens skyldighet har också den enskilde ett ansvar enligt LSO, bland annat att varna andra i fara och vid behov tillkalla hjälp om en brand upptäcks. Att i skäligen omfattning hålla släckutrustning och att vidta åtgärder för att förebygga och lindra konsekvenserna av en brand är också ett ansvar som vilar hos den enskilde.

I delprogrammet beskriver Brandkåren Norra Dalarna de risker som finns inom förbundsområdet, hur förbundet arbetar både förebyggande och operativt samt vilka resurser och vilken förmåga brandkåren har för att möta och hantera riskerna i förbundet.

Brandsäkerhet i kommunerna uppnås genom:

- att den enskilde aktivt bedriver ett systematiskt brandskyddsarbete
- att den enskilde har god kunskap och tar ansvar för sin brandsäkerhet
- att varje bostad har fungerande brandvarnare
- att andelen bostäder med fungerande släckutrustning ökar
- att brandskyddsregler efterlevs
- att det finns goda utrymningsmöjligheter från byggnader

Trafiksäkerhet

I kommunerna Mora, Orsa, Leksand, Vansbro och Älvdalen är belastningen hård på ett underdimensionerat vägnät. Vägarna i kommunerna saknar på de flesta vägsträckor säkerhetsfunktioner såsom t.ex. vägräcken. Varje år genomför Brandkåren Norra Dalarna omkring 150 räddningsinsatser på vägarna i förbundsområdet, vilket innebär att antalet insatser per 1000 invånare är 2,66 i förbundet jämför med 1,77 för hela riket.

I och med riksdagens beslut om det långsiktiga målet Nollvisionen för trafiksäkerheten, ställs höga krav på att kommunerna driver ett systematiskt och effektivt trafiksäkerhetsarbete.

Trafiksäkerhet i kommunerna uppnås genom:

- att alla trafikanter visar hänsyn och respekterar gällande bestämmelser,
- god hastighetsefterlevnad, hög bältesanvändning och trafiknykterhet,
- att oskyddade trafikanter syns bra i mörker och att hjälmanvändningen är hög,
- att trafikmiljön utformas för att uppnå hög säkerhet.

Is- och vattensäkerhet

Hur många som förolyckas vid is- eller vattenaktivitet varierar mycket från år till år, främst beror det på hur vädret har varit. I genomsnitt omkommer en person per år genom drunkning i kommunerna Mora, Orsa, Leksand, Vansbro och Älvdalen. Simkunnighet är troligen den viktigaste faktorn för att få en god vattensäkerhet.

En annan viktig faktor är nykterhet och användande av rätt skyddsutrustning vid vattenaktivitet. Ansvaret för att barn i kommunerna har simkunnighet, som är ett krav för betyg, ligger hos de som svarar för skolverksamheten i respektive kommun. I kommunernas samlade vattensäkerhetsarbete ingår förutom skolan även brandkåren, olika förvaltningar och frivilligorganisationer.

Is- och vattensäkerhet i kommunerna uppnås genom:

- att den enskilde använder säkerhetsutrustning vid aktiviteter på is och vatten,
- att den enskilde kan simma,
- att fastighetsägare och verksamhetsutövare ser till att det är god tillgång till livräddningsutrustning vid platser för is- och vattenaktiviteter,
- att samspelet mellan olika aktiviteter på vatten och is sker på ett tryggt sätt.

Fallprevention

Fallolyckor är den olyckstyp som leder till flest dödsfall, flest antal inläggningar på sjukhus och flest antal besök på akutmottagningar. Mest drabbade är äldre i den egna bostaden. Enligt statistik från Socialstyrelsen skedde 26 dödsfall orsakade av fall 2017 i Dalarnas län. Av 26 dödsfall var 25 personer 65 år eller äldre.

Fallsäkerhet i kommunerna uppnås genom

- en god folkhälsa bland de äldre i kommunen
- en inom- och utomhusmiljö där fallskadorna förebyggs

Suicidprevention

Suicid och suicidförsök är ett stort folkhälsoproblem. I länet begicks 36 självmord under 2017. De åldersgrupper som är överrepresenterade är 25-29 år, 50-54 år och 70-74 år. Suicidprevention bör utgå dels från ett befolkningsperspektiv och dels från ett individperspektiv.

Riskhänsyn i fysisk planering

Att ta rimlig hänsyn till olika risker när vi bygger vårt samhälle är givetvis en självklarhet. Krav på riskhänsyn finns bland annat i plan- och bygglagen (SFS 2010:900) och som en del i kommunens risk- och sårbarhetsarbete. Översvämningar, ras/skred och erosion är exempel på händelser som har identifierats särskilt i kommunens riskanalys. Dokumentet ”Klimatanpassning i fysisk planering - Vägledning från länsstyrelserna” är en vägledning till kommunerna i det fysiska planarbetet. Kommunerna

arbetar också med plan- och byggfrågor där hänsyn ska tas till risk för olyckor. Dessutom ska ras- och skredproblematik beaktas vid planering och byggnation. Brandkåren bevakar i sin tur riskhänsyn i planfrågor i remissvar till nämnd i respektive kommun.

Riskhänsyn i den fysiska planeringen finns genom

- rimlig hänsyn tas till olika risker vid samhällsbyggandet
- att följa kraven på riskhänsyn som bland annat finns i plan- och bygglagen (SFS 2010:900)
- att ta hänsyn till risker i såväl plan- som bygglovsprocessen
- att genomföra översvämnings- och ras-/skredstudier i kommunerna

Krisberedskap och Civilt försvar

Kommuner, länsstyrelser och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska arbeta tillsammans för att öka samhällets krisberedskap på lokal nivå. Kommuner får statlig ersättning från anslag 2:4 Krisberedskap för att stärka förmågan att hantera extraordinära händelser och upprätthålla en grundläggande förmåga till civilt försvar. Kommunernas uppgifter regleras i överenskommelser mellan MSB och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Arbetet med krisberedskap regleras i överenskommelsen om kommunernas krisberedskap 2019–2022. Arbetet med civilt försvar regleras i överenskommelsen om kommunernas arbete med civilt försvar 2018–2020. Avsikten är att en ny överenskommelse från och med 2023 ska reglera kommunernas arbete med både krisberedskap och civilt försvar. Det innebär att Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar kan komma att förlängas eller revideras för perioden 2021–2022.

Krisberedskap

Kommunerna driver många verksamheter som måste fungera även under kriser: äldreomsorg, vattenförsörjning, fjärrvärme, räddningstjänst och skola till exempel. För att klara detta måste kommunerna förbereda sig och öva, till exempel för hur samhällsviktig verksamhet ska klaras vid större elavbrott eller på vilket sätt skolor ska utrymmas om det sker ett utsläpp av farliga kemikalier.

Målen för kommunernas krishantering är:

- att skydda människors liv och hälsa
- värna om samhällets funktionalitet
- ge korrekt, begriplig och tillgänglig information till drabbade, allmänhet, personal, samverkande organisationer och media
- upprätthålla grundläggande värderingar, demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter.

Arbetet med kommunernas krisberedskap utgår från följande lagar:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)

- förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)
- kommunallag (2017:725).

Krisstöd

I varje kommun (Mora, Orsa, Leksand, Vansbro och Älvdalen) finns en krisstödsgrupp. Denna grupp kallas POSOM (Psykiskt och socialt omhändertagande). Kommunens målsättning med POSOM-gruppen är att förebygga psykisk ohälsa genom att erbjuda och organisera krisstöd i akuta situationer. Det finns en lång tradition av nära samverkan mellan samhällets stödfunktioner.

God krisberedskap uppnås genom:

- att kommunen har en utbildad och övad krisledningsorganisation
- att invånarna har en god beredskap för att klara sig vid en kris
- att samhällets alla aktörer samverkar
- förmågan att bedriva samhällsviktiga verksamheter vid kris.

Civilt försvar

Utgångspunkten för arbetet med civilt försvar är krisberedskapen. Den kommunala krisberedskapen utgör grunden för det civila försvaret, det vill säga beredskapen för höjd beredskap och krig. Målen för kommunernas arbete med civilt försvar är att:

- skydda befolkningen,
- säkerställa samhällsviktiga funktioner,
- stödja försvarsmakten.

Kommunernas arbete med civilt försvar utgår från:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH),
- förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH),
- säkerhetsskyddslagen (1996:627) och den kommande säkerhetsskyddslagen (2018:585).

Civilt försvar uppnås genom:

- En god krisberedskap från lokal till nationell nivå.